

Gospodarske stvari.

0 uravnavanji in gospodarstvu kmetij sploh in nekoliko besed o umnem kmetovanji.

(Dalje.)

Poljski redi (Feldsystem) so sledeči:

1. Gospodarstvo s travo samo (reine Graswirthschaft);
2. natriletno obdelovanje polj (Dreifelderwirthschaft);
3. gospodarstvo na čredinke (Koppelwirthschaft);
4. vrstivna setev (Fruchtwechselwirthschaft).

I. Gospodarstvo s travo samo je le v neizmernih planjavah Azije, tam, kjer je vedno toplo, torej živina celo leto na paši ostane, torej tam, ker polno kmetijsko gospodarstvo še ni vpeljano, ampak le čisto narurna živinoreja.

II. Natriletno obdelovanje polj (Dreifelderwirthschaft). Pri tem redu je polje v tri dele razdeljeno. Ta red je domá na Ogerskem, v Banatu, v Slavonii, na Hrvaškem, sploh v planjavah.

Kolobar natriletnega obdelovanja je: 1. praha, 2. ozimno žito, 3. jaro žito. Treba je toraj, da so mu pridruženi travniki, ki dajejo potrebno seno za živino.

Korist tega reda je, da ozimno žito po prahi dobro obrodi; v fizikalnem in kemičnem oziru hasne praha. Pri tem redu pa gotovo živinoreja ne cvetè, ker na njivah ne dobimo ničesa drugega, kar bi bilo za živinorejo, kot le samo slamo, zrnje se prodaja. Natriletno obdelovanje polj moramo toraj imenovati gospodarjenje na široko (ekstenzivno kulturo). Ako je mnogo dobrih travnikov, malo se sicer izboljša neugodnost tega reda. Dela je vendar dosti, ker treba je praho trikrat preoravati, če hočemo, da ozimno žito dobro hasne. Za jarino moremo tudi dvakrat orati. Natriletno obdelovanje polj precej izmolze zemljo, ker se veliko žita seje; zrne se prodá, toraj le slama v nastilo pride, po takem le kot gnoj zemlji v prid. Mnogo živine ne moremo rediti, ker na njivah ne dobivamo ne detelje, ne korenstva, in ravno detelja, in korenstvo še posebno, pomaga krmi živinski. Treba je toraj, da imajo posestva, pri katerih je ta red, dosto dobrih travnikov. Ker tretji del polja ostane v prahi, toraj le dva dela polj dajeta vžitek.

Sčasoma so nekteri kmetovalci pričeli praho opuščati in namesto prahe so sejali deteljo ali kako travo. To je prenaradilo in premenilo slabo, staro, natriletno obdelovanje polj v novejšo izboljšano natriletno obdelovanje polj. Tudi pri tem redu so travniki potrebni. V izgled naj nam služi kolobar tega reda: 1. detelja ali sicer kaka trava (Grünfütterpflanze); 2. ozimno žito; 3. jaro žito.

To izboljšano triletno obdelovanje polj se torej sme imenovati bolj zdatno (intenzivno). Živinoreja bolj cvetè, klaje je precej; o poletji živini klasti moremo s travo, pozimi z mrvo; živine je torej več, torej tudi več gnoja; dobro gnojenje stori zemljo močno in rahlo, torej jo v večjo moč pripravi.

Tako izboljšano natriletno obdelovanje polja se je sčasoma premenilo v šest- in na devetletno obdelovanje polja (6 und 9 Felderwirthschaft). Kolobar je pa ta:

1. korenstvo* (gnojeno)	
1. { 2. ozimno žito	7. lan*
3. jaro žito	3. { 8. ozimno žito
4. detelja*	9. jaro žito.
2. { 5. ozimno žito	
6. jaro žito	

To bi bili trije kolobarji izboljšanega triletnega obdelovanja polja. Tak kolobar imenuje se sestavljeni kolobar, sestavljen na triletno obdelovanje polja. Po tem redu se seje mnogo žita.

Dobri kolobar izboljšanega triletnega obdelovanja bi bil tako sestavljen: 1. dve tretjini z deteljo, eno tretjino z repo; 2. ozimno žito; 3. jaro žito.

Žita bi bilo dosta, namesti prahe pa je detelja in nekaj repe. Za repo in tudi deteljo moremo zemljo dobro in globoko obdelovati, gnojiti jej, in repo v rasti okopavati. Vse to zemljo gotovo dobro in pripravno stori za ozimno žito (pšenico).

Konečno naj o natriletnem obdelovanju polja omenim še to, da umni kmetovalci sploh v vseh deželah so pričeli opuščati ta red in ga premenjati v red imenovan: vrstivna setev (Fruchtwechselwirthschaft).

(Dalje prihodnjič.)

Živinorejcem

v Ljubljani in v okolici ljubljanski.

Na gradu na Fužinah (Kaltenbrunn) pod Ljubljano so za izboljšanje goveje živine pripravljeni 4 lepi junci in sicer

4letni plemena štajarskega iz Mircne doline (Mürzthal),
3letni plemena švicarskega mešanega z mircnim,
2letni plemena pincgavskega,
poldrugoletni plemena holanškega izvirnega.

Obrtnijstvo.

Nove ure.

Anton Orthaber, urar iz Guttaring-a na Koroškem, je naredil v zvonik farne cerkve v Lukovdol uro, pa tudi eno tako imenovano hišno uro v šolo v Severinu, ktera kaže v dve šolski sobi in čez zid na ulico. Vse te ure so po čisto novem ukusu narejene; one bijejo štrtnike (firtelce) in ure, pa tudi ure na večji zvon ponavljajo; imajo samo po dvojne kolés; eno da ura gré in kaže, drugo da bije.

Orthaber dela pa tudi take ure, da pri vsakem štrtniku ponavljajo ure in te imajo samo po eno koló, da ure gredó in kažejo in bijejo; ali pa če se hoče imeti, da samo ponoči pri štrtnikah ure ponavljajo, poldnevi pa samo štrtnike in ure bijejo.

Opomniti pa se more še to, da te ure veliko dalje trpijo, manj se ribljejo in lože se snažijo, kakor po starem ukusu narejene, ker imajo manj koles in jih popravljati treba ni. Tudi niso drage.

V Severinu (pošta Zdihovo).

Jan. Klinc, učitelj.

Iz državnega zbora.

Odprto pismo „Novicam.“

V zadnjih „Novicah“ se očita v dopisu iz Ljubljane dr. Klunu, Lipoldu in posebno meni, da smo se pri glasovanju o prenarajeni ustavi od svojih tovaršev odcepili.

Jaz bi, odkritosrčno rečem, najraje molčal, kadar koli je o kaki domači razprtii govorica, ker nesloge in prepira imamo Slovenci med seboj od nekdaj že tako več ko dosti. Ali ker smo očitno grajani, da ne bi po načelu: „qui tacet, consentire videtur“ — kdo mislil, da smo krivi, česar nismo krivi, in da je res, kar ni res, zato ne ostaja drugega, nego na očiten odgovor dati.

Res je podoba, da smo se mi odcepili od svojih tovaršev; ali prava resnica je ravno narobe. Ne mi, oni so se od nas odcepili. Vem, da se bo to moje trjenje